

نظام مهندسی گرفتار شکایت‌های بی پایه؛ چرا ۶۰ درصد شکایات علیه مهندسان واهی است؟

حسین خلیلی مرد
رئیس شورای انضمامی سازمان نظام مهندسی ساختمان

شورای انتظامی با وجود تمام محدودیت‌ها و فشارهای موجود، همچنان با جدیت و مسئولیت‌پذیری به صیانت از حقوق اعضای سازمان و ارتقای کیفیت حرفه مهندسی ادامه می‌دهد.

تخلفات جلوگیری شود و فشارهای ناشی از حجم بالای پرونده‌ها کاهش یابد.

در این یادداشت تصویری روشن از چالش‌ها، مشکلات ساختاری و راهکارهای پیشگیرانه شورای انتظامی ارائه شده است؛ از نحوه رسیدگی به پرونده‌های انباشت شده و شکایات واهی گرفته تا اهمیت آموزش، اصلاح قوانین و نقش بازدارنده صدور به موقع آرا. شورای انتظامی با وجود تمام محدودیت‌ها و فشارهای موجود، همچنان با جدیت و مسئولیت‌پذیری به صیانت از حقوق اعضای سازمان و ارتقای کیفیت حرفه مهندسی ادامه می‌دهد.

رویکرد شورای انتظامی سازمان نظام مهندسی ساختمان

حقوقدانان بار حقوقی شوراهای انتظامی را با دقت و مسئولیت‌پذیری بر عهده گرفته‌اند و وظایف محوله را به نحو شایسته انجام می‌دهند. شورای انتظامی کشور از ارکان کمتر دیده شده اما اثرگذار حوزه نظام مهندسی است که بی‌ادعا در مسیر خدمت‌رسانی به جامعه مهندسی فعالیت می‌کند و امیدوار است این مسیر تداوم یابد.

فراوانی تخلفات اعم از سهوی یا عمدی بودن، به صورت شفاف احصا و قبلاً اعلام شده است، اصل پیشگیری مقدم بر درمان، مؤثرترین رکن در این حوزه است البته جایگاه قانون محفوظ و

و ارتقای کیفیت خدمات هدایت کنند. اهمیت این شورا وقتی روشن‌تر می‌شود که بدانیم حجم تخلفات و شکایات، هرچند بخشی از آن ناشی از کوتاهی یا اشتباهات سهوی است، اما بدون مدیریت و رسیدگی مناسب می‌تواند به آسیب‌های جدی برای نظام حرفه‌ای و اعتماد عمومی منجر شود.

برگزاری نشست‌های هم‌اندیشی میان شوراهای انتظامی در سطح کشور از تلاش‌های مستمر برای ارتقای فرآیندهای تصمیم‌گیری و تبادل تجربیات است. این جلسات فرصتی فراهم می‌آورد تا دیدگاه‌های تخصصی حقوقدانان و کارشناسان حرفه‌ای به کار گرفته شود، خطاها و نواقص شناسایی گردد و بهترین راهکارها برای پیشگیری و مدیریت تخلفات ارائه شود.

در شرایطی که افزایش حجم پرونده‌ها، شکایات واهی و رایگان بودن فرایند رسیدگی، اثرگذاری آرا را کاهش داده و انباشت پرونده‌ها به هزاران فقره رسیده است، ضرورت بازنگری در سازوکارهای رسیدگی، تعیین هزینه‌های حداقلی و ارتقای آموزش‌های مستمر مهندسان پیش از پیش محسوس است. تجربه نشان داده است که آموزش دانشگاهی به تنهایی کفایت نمی‌کند و مهندسان پس از ورود به حرفه نیازمند به‌روزرسانی مداوم دانش و توانمندی‌های فنی هستند تا ضمن ارتقای کیفیت خدمات از بروز

شورای انتظامی سازمان نظام مهندسی ساختمان درگیر حجم بالایی از شکایات بی‌پایه و واهی شده است؛ بررسی‌ها نشان می‌دهد تعداد قابل توجهی از پرونده‌های انتظامی، ناشی از ادعاهای غیرواقعی یا سوءتفاهم‌های جزئی است.

در سایه تحولات گسترده‌ای که در حوزه ساخت‌وساز و خدمات مهندسی در کشور رخ داده است، اهمیت نظارت دقیق و پاسخگو بر عملکرد حرفه‌ای مهندسان بیش از هر زمان دیگری احساس می‌شود. سازمان نظام مهندسی ساختمان، به عنوان نهاد حاکمیتی و حرفه‌ای متولی ساماندهی فعالیت مهندسان، مسئولیتی خطیر در تضمین کیفیت خدمات مهندسی و حفظ حقوق جامعه و اعضای خود بر عهده دارد. در این میان، شورای انتظامی این سازمان، هرچند کمتر در معرض دید عموم قرار دارد، نقش تعیین‌کننده‌ای در نظارت بر رفتار حرفه‌ای مهندسان، رسیدگی به تخلفات و ایجاد سازوکارهای پیشگیرانه ایفا می‌کند.

حقوقدانان و اعضای شورای انتظامی با حساسیت و دقت ویژه وظیفه خطیر بررسی پرونده‌های انتظامی را بر عهده دارند و تلاش می‌کنند ضمن رعایت عدالت از تضييع حقوق مهندسان جلوگیری کرده و با صدور آرا دقیق و مستند، نظام مهندسی را به مسیر پیشگیری

اصل پیشگیری مقدم بر درمان، مؤثرترین رکن در این حوزه است

کسانی که وارد حرفه مهندسی می‌شوند باید
به صورت مستمر به روزرسانی شوند.

که مهندس متوجه آن نشده است. تعداد قابل توجهی از شکایات واهی است، همین امر منجر به تشکیل پرونده انتظامی می‌شود، این قبیل موارد به سادگی از طریق آموزش هدمند و ارتقای سطح فنی و حرفه‌ای قابل پیشگیری هستند و می‌توانند به طور مؤثری موجب کاهش ورودی پرونده‌ها شوند. از سوی دیگر، یکی از عوامل کاهش اثربخشی آرا حجم بالای ورودی پرونده‌ها و طرح شکایات بی‌مورد و بی‌اساس به شمار می‌رود.

به جرأت می‌توان گفت درصد قابل توجهی از شکایات بی‌پایه و اساس هستند، این مسئله تا حد زیادی به رایگان بودن فرایند رسیدگی بازمی‌گردد؛ به گونه‌ای که نبود هزینه، زمینه طرح شکایات غیرضروری را فراهم می‌کند. به عنوان مثال، در یک استان فردی در یک روز علیه ۵۷ نفر شکایت کرده است.

ساماندهی ورودی پرونده‌ها و بازنگری در سازوکار رسیدگی امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است، اگر برای ثبت هر شکایت حتی مبلغی حداقلی به عنوان هزینه رسیدگی تعیین شود بخش قابل توجهی از این مشکلات مرتفع خواهد شد. همان گونه که در مراجع قضایی، ورود به فرایند دادرسی مستلزم پرداخت هزینه است.

در حال حاضر به دلیل رایگان بودن فرایند شکایت، پرونده‌ها به صورت گسترده و بعضاً بدون ضابطه علیه هر شخص و با هر انگیزه‌ای مطرح می‌شود. این رایگان بودن یکی از معضلات جدی بوده که موجب کاهش اثربخشی آراء انتظامی شده است. کاهش اثرگذاری آرا از آن جهت است که

از تمامی سازمان‌های نظام‌مهندسی ساختمان استان‌ها درخواست شده که نسبت به ارتقای سطح آموزش و توانمندی‌های علمی و فنی اعضا با اختصاص بودجه‌های لازم در این زمینه اقدام کنند. علاوه بر این، تأثیر صدور و ابلاغ به موقع آرا نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و نقش بازدارنده و مؤثری دارد اما تحقق کامل این امر با چالش مواجه است.

علت اصلی این موضوع حجم بالای ورودی پرونده‌ها است؛ افزایش ورودی پرونده‌ها نیز تا حد زیادی ناشی از کمبود آموزش‌های لازم و عدم آگاهی کافی مهندسان نسبت به ضوابط و الزامات حرفه‌ای است. در بررسی بخش قابل توجهی از پرونده‌ها مشاهده می‌شود که بسیاری از تخلفات ناشی از اشکالات جزئی یا مواردی است

لازم الاجراست اما در کنار آن بر پیشگیری از طریق آموزش و ارتقای فنی و علمی مهندسان تأکید ویژه شده است و اعتقاد بر آن است که این رویکرد باید هرچه بیشتر توسعه یابد و نهادینه شود.

ارتقای دانش مهندس: اقدامی برای کاهش تخلفات

تجربه نشان می‌دهد آنچه در فضای دانشگاهی فراگرفته می‌شود، در عمل متفاوت است، بنابراین کسانی که وارد حرفه مهندسی می‌شوند باید به صورت مستمر به روزرسانی شوند. ارتقای سطح دانش و آموزش‌های مداوم ضمن افزایش کیفیت خدمات مهندسی موجب کاهش تخلفات، کاهش ورودی پرونده‌ها و در نهایت کاستن از معضل انباشت و رسوب پرونده‌ها خواهد شد.

علت حجم بالای شکایات

به جرأت می‌توان گفت حدود ۵۰ تا ۶۰ درصد
شکایات بی‌پایه و اساس هستند.

در بخش قابل توجهی از پرونده‌ها مشاهده می‌شود که تخلفات ناشی از اشکالات جزئی یا مواردی است که مهندس متوجه آن نشده است.

حجم بالای پرونده‌ها منجر به رسوب گسترده شده است.

در این صورت فرایند رسیدگی به قدری طولانی می‌شود که رأی صادره کارکرد بازدارنده خود را از دست می‌دهد. در بسیاری از موارد رسیدگی بدون تجدیدنظر و ابلاغ رأی، دو تا سه سال به طول می‌انجامد و در این فاصله فرد خاطی ممکن است به تخلف خود ادامه دهد. در نتیجه رأی انتظامی نه تنها بازدارنده نیست، بلکه عملاً بی‌اثر می‌شود.

انباشت پرونده‌ها

در تاریخ ۲۱ آبان سال ۱۴۰۴ حدود ۱۴ هزار و ۵۰۰ فقره پرونده در جریان وجود داشت که از این تعداد حدود ۸ هزار و ۷۰۰ پرونده مربوط به رسوبات سال‌های قبل از ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ بود. این آمار به روشنی بیانگر عمق مشکل انباشت پرونده‌ها و ضرورت اصلاح سازوکار ورودی و رسیدگی است.

اگرچه همکاران پیشین اقدامات مؤثری انجام داده و حجم قابل توجهی از پرونده‌ها را رسیدگی کرده بودند اما در آن مقطع نیز حدود ۸ هزار و ۷۰۰ پرونده رسوبی وجود داشت. حتی در صورت برگزاری جلسات هفتگی و رسیدگی به تعداد بالایی از پرونده‌ها، نمی‌توان کیفیت رسیدگی را فدای سرعت کرد زیرا در چنین شرایطی، آرا در زمان ابلاغ عملاً اثر بازدارنده خود را از دست می‌دهند.

در حال حاضر نیز بعضی از پرونده‌هایی مربوط به سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ در جریان است که صدور و ابلاغ رأی در این مقطع، کارکرد مؤثر خود را نخواهد

همچنین لازم است کمبودها مدنظر قرار گیرد و نظرات شورای انتظامی کشور و اعضای شورای انتظامی استان‌ها در تدوین پیشنهادات نهایی مجلس لحاظ شود. شورای انتظامی نظام مهندسی کشور به صورت گمنام و مظلومانه خدمت می‌کند.

فشارهای وارده بر اعضای شورای انتظامی

فشارهای وارده بر اعضای شورای انتظامی قابل درک بوده زیرا فعالیت قضائی ذاتاً با نارضایتی بخشی از مخاطبان همراه است. با این حال، توصیه می‌شود این فشارها به عنوان انگیزه‌ای برای ادامه فعالیت با قدرت و استحکام در نظر گرفته شود تا از جلسات جاری و آینده نتایج مطلوبی حاصل شده و کیفیت آرا و عملکرد شورای انتظامی بهبود یابد.

داشت. ریشه این مسئله در موانع ساختاری موجود است که مهم‌ترین آن عدم کنترل ورودی پرونده‌ها است. در این راستا تعیین هزینه برای ثبت شکایت امری ضروری به نظر می‌رسد.

اصلاح و بازنگری قوانین

توسعه آموزش و ارتقای سطح علمی و فنی مهندسان به منظور کاهش تخلفات و در نتیجه کاهش ورودی پرونده‌ها است. در نهایت اصلاح و بازنگری قوانین نیز از الزامات اساسی محسوب می‌شود. هرچند در این زمینه تلاش‌هایی از سوی شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی ساختمان و کمیسیون عمران صورت گرفته، اما این اصلاحات کافی نیست و همچنان نیازمند تکمیل و تقویت می‌باشد.

فعالیت قضائی ذاتاً با نارضایتی بخشی از مخاطبان همراه است.